

Hållbart resande väst

Årsberättelse och verksamhetsuppföljning 2017

Sammanfattning

I juni 2015 beslutade kollektivtrafiknämnden om en långsiktig organisering och finansiering av en kompetens- och projektplattform för hållbart resande, så kallad Hållbart resande väst. Hållbart resande väst ska ge projektstöd och kunskap till kommuner och organisationer som vill genomföra åtgärder som leder till att fler väljer att resa med gång, cykel, kollektivtrafik, samåkning eller i högre grad använda resfri mötesteknik i Västra Götaland.

Verksamheten har nu under två och ett halvt år blivit till en aktiv aktör inom området hållbart resande i Västsverige och Sverige. 2017 har vi utvecklat nya projekt och etablerat många nya samarbeten. Följande projekt har genomförts under 2017; Skolreseplaner, Vintercyklist, Cykelvänlig arbetsplats, Buss ohoj, Cykel på asylboende. Vi har även arbetat med utveckling av nya projekt som kommer att starta upp under 2018. Vi har under året etablerat samarbete med ett flertal aktörer inom området hållbart resande både på lokal, regional och nationell nivå. Hållbart resande väst blir ofta inbjudna till att tala på konferenser och inspirationsdagar runt om i Sverige.

2017 låg Hållbart resande västs fokus på att fungera som ett stöd och kunskapskälla inom hållbart resande för kommuner i Västsverige genom att erbjuda projekt, kunskapsstöd och nätverk. Vi har spridit kunskap i ämnet genom nyhetsbrev, hemsida, Facebook och Instagram.

Verksamheten för 2017 har löpt enligt plan. Hållbart resande väst har dock identifierat en svårighet i att engagera fler kommuner att bli aktiva samarbetspartners till oss. Ofta är det samma kommuner som är med i flera av de projekt vi erbjuder. Det finns ett stort intresse hos kommunerna men oftast finns inte tillräckligt med personella resurser. Vi har även märkt att möjligheterna för kommunerna att delta i flera projekt samtidigt är små, vilket innebär att vi måste vara selektiva i hur många och vilka projekt vi erbjuder kommunerna.

Bakgrund

Hållbart resande väst syftar till att stärka kollektivtrafiken och få fler människor att resa hållbart, men också att arbeta bredare genom att stötta andra aktörers arbete för att nå ett hållbart transportsystem.

Visionen för Hållbart resande väst är att individer och organisationer i Västsverige ska ha kunskap och verktyg för att resa hållbart. Hållbart resande väst sprider kunskap, inspirerar och engagerar individer och organisationer att vidta åtgärder som skapar ett hållbart resande i Västsverige. Med hållbart resande menas transporter och resande som är effektiva och bra för såväl samhällsutveckling och ekonomi, som miljö och hälsa.

Hållbart resande västs uppdrag och arbete kan kopplas direkt till flera regionala och nationella mål. Bland annat kan regionens mål om det goda livet och det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål om fördubblad kollektivtrafik och ökad andel hållbara resor nämnas. Vidare kopplar verksamheten an till Sveriges och regionens miljö- och folkhälsomål.

Långsiktiga mål för verksamheten är att:

- Bidra till förändrade attityder och påverka beteenden för att främja hållbara resor.
- Skapa incitament och åtgärder som stärker hållbara resor.
- Bidra till att hållbart resande/attityd- och beteendepåverkande åtgärder integreras i kommunal och regional samhällsutveckling.

Måluppfyllelse

Mål 2017	Utfall	Färg
6 genomförda projekt.	5 projekt har genomförts och avslutats. 2 av dessa projekt har vi påbörjat en 2:a omgång av. 1 projekt har vi startat upp, det kommer fortsätta under 2018.	●
Besöka och dialog med minst 5 stycken kommuner som inte är med i nätverket för Hållbart resande.	Vi har inte varit ute i 5 enskilda kommuner utan har försökt effektivisera oss och besökt olika nätverk och delregioner.	●
6 nätverksträffar per år.	6	●
Minst 35 kommuner med i nätverket.	33 (38)	●
I genomsnitt ha 30 stycken kommuner och	30	●

organisationer representerade under nätverksträffarna.		
90 % av kommunerna i nätverket för hållbart resande är nöjda med nätverksträffarna	<i>Utvärdering inte klar</i>	
Sprida kunskap och inspiration till nätverket och andra intresserade genom en väl fungerande hemsida, Facebooksida samt genom utskick av regelbundna nyhetsbrev.	Ny hemsida, aktiv FB-sida, 3 nyhetsbrev.	●

Projekt

Under 2017 har Hållbart resande väst genomfört fem olika projekt. Tre av dessa projekt är inne på omgång två. Vi har även startat upp ett nytt projekt som fortsätter under 2018. Nedan följer en översiktlig redovisning av samtliga projekt. Varje projekt har en projektplan med framtagna projekt- och effektmål. Dessa mål redovisas inte i detalj här, den intresserade hänvisas till respektive projekt.

Skolreseplaner

För andra året i rad har Hållbart resande väst drivit projektet skolreseplaner, där syftet är att få fler barn och unga att gå eller cykla till och från skolan. Utifrån erfarenheter från föregående års projekt har årets projekt utvecklats på ett antal punkter.

I 2016 års projekt deltog enbart tre kommuner, troligtvis till följd av att det krävs lång förberedelsestid för att få med skolorna. För att få fler kommuner att delta i årets projekt inleddes rekrytering av kommuner redan under våren 2016. Det ledde till att dubbelt så många kommuner inledningsvis deltog; Kungälv, Göteborg, Götene, Varberg, Trollhättan och Mölndal.

I 2016 års projekt såg vi att arbetet med att ta fram skolreseplanen blev väldigt sårbar om enbart en person ledde projektet. Därför ställde vi krav på att kommunerna skulle bemanna med minst två personer. Trots det har två kommuner hoppat av på grund av personalbrist och en har pausat till följd av sjukskrivning. En slutsats vi kan dra av det är att det är lätt att underskatta hur mycket tid arbetet kommer att ta. En annan slutsats är att det underlättar om deltagandet i projektet är förankrat i mål eller liknande inom kommunen, så att resurserna avsätts fullt ut.

Bland de kommuner som har deltagit genom hela projektet, Göteborg, Mölndal och Trollhättan, har projektet fortflöpt enligt plan. Med stöd av hållbart resande väst och konsult har de arbetat sig igenom de olika stegen i att ta fram en

skolreseplan; kartläggning, analys, sätta mål, planera åtgärder och uppföljning. Ambitionen är att de till årsskiftet ska ha ett första färdigt utkast till skolreseplan, för att sedan börja arbeta med åtgärder. Förutsättningarna i de olika kommunerna och skolorna har sett olika ut men några faktorer är gemensamma:

- hur barnen tar sig till skolan beror i stor utsträckning på hur föräldrarna tar sig till arbetet
- infrastrukturen runt skolorna är sällan planerad utifrån barnens bästa, vilket ju barnkonventionen kräver.

Utifrån utfallet av projektet från båda åren, där förra årets skolreseplaner fortfarande inte är färdigställda, bedömer vi att hållbart resande väst inte bör fortsätta att driva projektet kommande år. Däremot är det fortsatt relevant att hitta andra former att verka för aktiv transport hos barn och unga.

Vintercyklist 2016/2017

Syftet med projektet är att öka andelen cyklister som använder cykeln som transportmedel även under vinterhalvåret istället för att övergå till bil eller kollektivtrafik. Detta leder till mindre trängsel i kollektivtrafiken och färre bilar på vägarna, minskad energiförbrukning, mindre klimatpåverkande utsläpp och förbättrad folkhälsa.

Projektet drevs genom att 13 deltagande kommuner samt Västra Götalandsregionen rekryterade invånare respektive anställda med hjälp av kommunikationsmaterial, erbjudande om däckbyte samt ett startpaket bestående av hjälpsamma tillbehör för vintercykling. Som motprestation åtog sig de deltagande vintercyklisterna att cykla minst tre gånger i veckan under en tremånadersperiod, mellan december och mars. Kommunernas deltagare åtog sig också att rapportera om vinterväghållningen. Totalt deltog 366 cyklister, 266 från kommunerna samt 100 bland Västra Götalandsregionens egna anställda. Antal sökande uppgick till 2125 personer.

Resultat av projektet (VGR:s cyklister inom parentes):

- 89 (87) % angav att de har cyklat tre eller fler dagar i veckan.
- 88 (91) % angav att det är mycket troligt att de kommer vintercykla även kommande vinter.
- 85 % angav att vinterväghållningen var bra eller mycket bra.

Deltagarna hos kommunerna cyklade sammanlagt cirka 9200 mil. Bland VGR:s cyklister var motsvarande siffra 4500 mil. Detta motsvarar en ungefärlig utsläppsbesparing på 27 ton koldioxid, i jämförelse med om deltagarna istället hade rest med bil.

Vintercyklist 2017/2018

1 december 2017 drog en ny omgång av Vintercyklist igång. Projektet har växt och i år är det 900 deltagande cyklister, varav 627 från nio olika kommuner samt 273 bland Västra Götalandsregionens egna anställda. Deltagande kommuner är i år Göteborg, Borås, Mölndal, Lerum, Kungsbacka, Vänersborg, Lidköping, Varberg och Falkenberg. Antalet deltagande kommuner är färre än året innan (13), men antalet cyklister per kommun är generellt sett fler. Ett stort tillskott utgjordes av Göteborg stad, med 300 deltagande cyklister. Intresset hos allmänheten var stort och drygt 4000 intresseanmälningar kom sammanlagt in till projektet. Cykelperioden pågår mellan 1 december 2017 och 31 mars 2018. Utvärderingar av väghållning etcetera samlas in kontinuerligt. En uppföljande undersökning av deltagarnas cykelvanor vintertid kommer att genomföras nästa vinter.

Hållbart resande internt Västra Götalandsregionen

Ett pilotprojekt på temat hållbara resor på arbetsplatser har påbörjats under hösten. Syftet är att påverka medarbetare att resa mer hållbart. Piloten genomförs på en av Västra Götalandsregionens egna verksamheter, Södra Älvsborgs Sjukhus. Efter avslutat projekt utvärderas och paketeras projektet för att erbjudas internt genom klimatväxlingsprogrammet samt externt till kommuner och organisationer. Under 2017 har projektet planerats och grunden lagts genom en resvaneundersökning. Under 2018 fortsätter projektet med flertalet åtgärder baserade på resultatet i resvaneundersökningen.

Cykelvänlig arbetsplats

Syftet med projektet är att öka andelen cykelpendlare genom att arbetsplatser i Västsverige förbättrar förutsättningarna för cyklister. Sannolikheten att fler ska välja cykeln framför bilen ökar därmed. I årets upplaga av projektet deltog 110 arbetsplatser fördelade på 17 kommuner, en klar ökning sedan 2016 då 88 arbetsplatser deltog fördelat på 13 kommuner. Projektmålet om 200 deltagande arbetsplatser nås dock inte, vilket delvis kan förklaras av tidsbrist bland kommunala projektledare. Några kommuner tvingades hoppa av projektet under våren, och flera meddelade att de inte hade möjlighet att jobba lika mycket med rekrytering av arbetsplatser som de skulle vilja.

Till vinnare i årets omgång av cykelvänlig arbetsplats utsågs CPAC Systems i Mölndal. Arbetsplatsen vinner för andra året i rad och uppfyller samtliga cykelvänliga kriterier som projektet innehåller, trots att några kriterier ändrats sedan föregående år. CPAC har utmärkt sig som den optimala arbetsplatsen för cyklister genom stora satsningar på att göra det så enkelt och glädjefyllt som möjligt att cykla; i tjänsten, till och från jobbet samt på fritiden. WSP i Halmstad

får utmärkelsen årets nykomling.

Cykelvänlig arbetsplats planeras att fortsätta under 2018, men med något annorlunda förutsättningar. För att fler företag ska känna driv i arbetet och kämpa för att göra just sin arbetsplats cykelvänlig, kommer under 2018 flera arbetsplatser lyftas fram för sina cykelvänliga insatser, istället för att fokusera på just den cykelvänligaste.

<https://youtu.be/K10ZTvzvWEc>

Buss ohoj

Buss Ohoj är ett nystartat projekt som syftar till att uppmuntra till kombinationsresor, där kollektivtrafik kombineras med cykling. 20 hopfällbara cyklar har upphandlats och sedan lånats ut till deltagare i två omgångar. Varje omgång har varat i fyra månader. Cyklarna lämpar sig för kombinationsresor eftersom att de enkelt kan fällas ihop och tas med i kollektivtrafiken. Den andra omgången cyklister har även fått genomgå hälsoundersökning som sedan kommer att jämföras med en uppföljande undersökning i samband med återlämning av cykeln. Detta för att undersöka om några mätbara skillnader i deltagarnas hälsa går att påvisa efter projektperiodens slut.

Utvärdering har skett löpande under projektets gång och deltagarna har svarat på enkäter varannan vecka. Resultaten visar följande:

- 77 % av enkätsvaren uttrycker att det har fungerat bra eller mycket bra att använda cykeln i kombination med kollektivtrafiken. 20 % av enkätsvaren uttrycker att det har fungerat helt ok eller ganska bra och 3 % av enkätsvaren är negativa.
- 40 % använde cykeln 3-4 dagar i veckan, 32 % använde cykeln 1-2 dagar i veckan, 12 % använde cykeln 5-6 dagar i veckan. 16 % har använt cykeln mindre än 1 dag i veckan.

Enkäterna ger även värdefull input till hur kombinationsresande kan underlättas i det fortsatta arbetet.

En kortfilm anpassad för sociala medier är under framtagning. En av projektets deltagare har intervjuats och filmats när hen använder vikcykeln och tar med den i kollektivtrafiken. Filmen görs i syfte att påvisa möjligheter och fördelar med denna typ av resande och för att inspirera allmänheten till kreativa alternativ till bilåkande. Filmen beräknas vara färdig i december 2017.

Cykel på asylboende

Med syfte att göra det möjligt för asylsökande att röra sig mer fritt i närområdet runt anläggningsboenden i regionen och ta sig till och från aktiviteter på ett enkelt och billigt sätt genomfördes under våren 2017 ett pilotprojekt i Lugnås utanför Mariestad varigenom asylsökanden kunde lära sig cykla. Projektet var ett samarbete mellan boendet Lugnsäter, Cykelfrämjandet och HRV och genomfördes som en intensivkurs under en vecka. Cykelfrämjandet engagerades då de har ett genomarbetat koncept för att just lära ut cykling till både barn och vuxna, och sedan tidigare arbetat med just asylsökande. Ett flertal boende, mestadels kvinnor deltog i kursen och lärde sig utöver att cykla även trafik kunskap och hur man tar hand och mekar med sin cykel. Största lärdomen av piloten på Lugnsäter är att det behövs en lokal aktör som tar en ledande roll och som kan samla ideella krafter. Detta är avgörande för att få en kontinuitet i arbetet, och för att kommunikationen mellan kursdeltagare, instruktörer och organisatörer ska fungera på ett bra sätt. Förslag för kommande år är att HRV handlar upp tjänsten cykelkurs, och att lokala aktörer (kommuner eller organisationer) ska kunna använda sig av denna upphandlade tjänst.

Kunskapsstöd och nätverk

Nätverket

33 kommuner och 5 övriga trafikrelaterade organisationer är med i Nätverket för hållbart resande. Nätverkets syfte och uppgift är att vara ett forum för kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte, utveckla initiativ som stärker hållbart resande samt bidra med uppföljning och spridning av resultat. 2017 års teman för nätverksträffarna har varit: *Miljöpsykologi, Barn och unga, Lånecyklar, Kollektivtrafik, samåkning och hållbart resande, Hållbart resande i samhällsplaneringen samt Resultat och utvärdering av 2017 och planering av 2018*. Det har varit i snitt 30 deltagare per nätverksträff. En enkät för utvärdering av nätverket är för tillfället ute bland medlemmarna. Utvärderingen beräknas vara klar i början av januari 2018.

Nyhetsbrev

Hållbart resande väst har under 2017 gett ut nyhetsbrevet Hållbart resande Väst tre gånger. Nyhetsbrevet syftar till att inspirera kommuner till att arbeta för ett hållbart resande i Västsverige genom att sprida kunskap, information och goda exempel. Nyhetsbrevet når 320 personer vid varje utskick. Under 2018 föreslås att vi lägger ner Nyhetsbrevet och fokuserar på andra kanaler för att sprida kunskap, information och goda exempel. Administrationen av nyhetsbrevet kräver mycket tid och med relativt få utskick är risken att vi sprider "gamla"

nyheter. Vi tror att vi når fler och kan förmedla aktuella nyheter genom att arbeta mer aktivt med hemsida, Facebook och Instagram.

Hemsida, Facebook och Instagram

Under året togs ett omtag kring Västra Götalandsregionens webbplats, så också Hållbart resande västs sida. I samband med detta utvecklades Hållbart resande västs sida med fler projekt och idéer för att göra sidan till en naturlig plats för inspiration och projektidéer för främst kommuner i Västra Götaland och Halland. Under 2018 kommer arbetet att fortsätta för att samla mer information, projekt och nyheter på sidan(www.vgregion.se/hry). Hållbart resande väst finns även på Facebook och Instagram och antal följare ökar ständigt.

Utbildningar och konferens

Hållbart resande väst har medverkat i ett flertal konferenser under året. Både som föreläsare, utställare och deltagare. Bland annat har Hållbart resande väst varit:

- representerade vid den årliga *Europeiska konferensen kring mobility management*, Maastricht i Holland. Temat för konferensen var: Teaming-up for liveable cities
- föredragande på konferensen *Barn, Liv och trafik* som hölls i Göteborg.
- utställare på konferensen *Bilen, beteendet och mobilitet* i Uddevalla
- föredragande på konferensen *Hela gröna vägen - Fossilfri region 2013*
- på studiebesök och inspirationsdag hos Landstinget i Västernorrland. Fokus på hållbart resande och hälsa.
- föredragande vid konferensen RESSMART, Stockholm
- deltagare vid konferensen *Hållbart resande - en spaning mot morgondagen* som arrangerade av Hållbart resande i ett växande Värmland.
- föredragande på det öppna arrangemanget Mellanrum, Stadsmuseet i Göteborg.
- föredragande kring ämnet hållbart resande på Naturhistoriska museet i Göteborg.

Besök i kommuner, kommunalförbund, interna verksamheter inom VGR.

Hållbart resande väst har bland annat varit och föredragit om hållbart resande och vår verksamhet för:

- Folkhälsonätverket i Västra Götaland.

- SÄS (Södra Älvsborgs sjukhus) ledningsgrupp.
- SkaS (Skaraborgs Sjukhus) ledningsgrupp.
- Koncernstab Regionutveckling - tjänstemän.
- Folkandvården – miljösamordnare.
- Hållbara Skaraborg – tjänstemän.
- Cykelnätverket i Fyrbodalen – tjänstemän
- Borås Stad, Viareds företagarförening och Nettbuss.
- DKR Skaraborg (politik)
- Cykelnätverket i Göteborgsregionen

Nationellt nätverk kring Hållbart resande

Under 2018 har regionala aktörer gått samman och skapat ett regionalt nätverk kring hållbart resande. Vi träffas via Skype cirka fyra gånger per år och har även byggt upp en digital arbetsyta där vi delar med oss av varandras arbete, ställer frågor till varandra, tipsar om konferenser och annat intressant som pågår inom området hållbart resande.

Media

HRV har syns mycket i media under 2017. Det har främst varit i lokaltidningar där det varit artiklar kring våra projekt. HRV satt med i direktsändning på Västnytt där fokus var vinsterna med att vara en cykelvänlig arbetsplats. Våra projekt har även uppmärksammats på radio, då vi blivit intervjuade av P4 vid flera tillfällen. Vidare har HRV syns i sociala media, främst med två filmer om projekten Vintercyklist och Cykelvänlig arbetsplats som spridits via Facebook och Youtube.

Övrigt

Utvärdering av mobilsamåkning Broddetorp

Vid årsskiftet 2016/2017 gjordes en grundlig utvärdering kring pilotprojektet mobilsamåkning i Broddetorp. Detta gjordes genom intervjuer med deltagare och boende i orten, samt kontroll av måluppfyllnad i projektet. Utvärderingen visar att sammanhållningen i bygden har stärkts, dock har bara drygt 80 personer (cirka 15 procent av möjliga vuxna) varit registrerade för tjänsten. Det är svårt att nå den kritiska massa som krävs för att samåkning ska fungera riktigt bra. Mobilsamåkning har fortsatt under 2017, finansierat av Falköpings kommun. HRV tror att samåkning är en bra lösning för vissa och fortsätter att testa olika former och idéer för attraktiv samåkning. Samarbetet med Skjutsgruppen nedan är ett exempel.

Samåkning – samarbete med Skjutsgruppen

Genom ett samarbete inom ramen för överenskommelsen mellan VGR och den sociala ekonomin har den ideella rörelsen Skjutsgruppen fått projektbidrag från Hållbart resande väst för att kunna utveckla en smartphoneapplikation för samåkning. Appen bygger på Skjutsgruppens befintliga webbverktyg, och kommer vara gratis och öppen att använda för alla, precis som webbverktyget. Arbetet med appen har försenats något på grund av ett byte av programmeringsbyrå, men en första version av appen bedöms finnas i december.

Kombinerad mobilitet på landsbygd och i mindre tätorter

HRV arbetar i ett uppdrag från Samverkansprogrammet för nästa resor och transporter som handlar om kombinerad mobilitet på landsbygd och i mindre tätorter. Tanken är att testa olika former av transportlösningar i form av flera demoprojekt där kombinationer av lösningar kan ge ökad tillgänglighet och mobilitet hos medborgare. Det kan handla om, samåkning, olika cykelpooler, byabuss, bilpool, närtrafik och koppling till starka stråk. Vinnova kommer att finansiera en förstudie kring detta under 2018. Skaraborg är utpekad som lämplig test-arena.

Nya vägvanors styrgrupp

Hållbart resande väst sitter med i styrgruppen för Nya vägvanor. Nya vägvanor initierades 2011 och är idag ett samarbete mellan Göteborgs Stad, Västtrafik, Trafikverket och Västra Götalandsregionen och finansieras av Västsvenska paketet. Projektets syfte är att skapa beteendeförändringar genom att ge trafikanter tillräckligt god information så att de kan fatta beslut om att ställa om sina resvanor. Från att resa i egen bil, till att resa kollektivt, cykla eller gå.

Idé, inspiration och projektförslag

Ett antal mindre attityd- och beteendepåverkans projekt och kampanjer har utvecklats och ligger på HRV:s hemsida fria för kommuner i Västsverige att genomföra utan regionalsamverkan.

Kommunikation

En kortfilm anpassad för sociala medier om projektet Buss Ohoj är under framtagning. Filmen beräknas vara färdig i december 2017.

2016 tog vi fram två filmer i marknadsföringssyfte. Dessa filmer har vi använt oss

av även under 2017.

Vintercyklist- <https://www.youtube.com/watch?v=zSAdu1NfZBU>

Cykelvänlig arbetsplats- <https://www.youtube.com/watch?v=c2YPATlq18U> (En kort och en lång version, samt en version där vinnaren i tävlingen nämns).

Winter-bike-to-work-day

Inom ramen för projektet Vintercyklist genomfördes en fototävling på sociala medier under hashtagen #vintercyklistVGR för att under den internationella "vintercyklingtilljobbetdagen" 10 februari uppmärksamma vintercykling.

Företagsrådgivning

Göteborg står inför en rad utmaningar i trafiken på grund av alla trafikarbeten som kommer ske under de närmsta åren. Göteborgs stad/Trafikkontoret har därför finansierat företagsrådgivning med fokus på hållbart resande till de större arbetsplatserna i staden. HRV har tagit del av detta arbetssätt för att eventuellt ta fram ett liknande arbetssätt eller projekt för att kunna nå ut till stora arbetsplatser i regionen.

Personal

Tre personer anställda på avdelningen för kollektivtrafik och infrastruktur arbetar med Hållbart resande väst i varierad grad. Utöver detta görs ett tjänsteköp på 60 procent av en heltidstjänst från Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Ett tjänsteköp på 25 procent görs från Energikontoret (Hållbar utveckling väst). Var femte vecka har Hållbart resande väst projektgruppsmöte, då finns även Västtrafik, Region Halland, Hallandstrafiken och en representant från externa relationer VGR med.

Ekonomisk redovisning

Hållbart resande väst budget för 2017 låg på 3,5 miljoner kronor.

Utfall 2017 är ännu inte klar. Slutligt utfall redovisas i samband med årsredovisningen för 2017.